

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת מקץ ג' טבת תשפ"א

ועל זה פירש במרגניתא דר' מאיר (פ' מקץ)
(מאמרים של רבי מאיר (הגדול) מפרמישלאן,
תלמידו של הבעל שם טוב וממנהיגי תנועת החסידות):

ופרעה חולם והנה עומד על היאור והנה מן היאור עלות שבע פרות גו' וידבר פרעה אל יוסף בחלומי הנני עומד על שפת היאור גו' ובמדרש הדא הוא דכתיב "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע" והוא תמוה. ואמר הרמז"ל דבאמת צריכים להבין מה ראה פרעה להמליך את יוסף על ארץ מצרים ובאזיה מופת ידע שפתרוננו יתאמת אמנם פרעה לא הגיד ליוסף החלום כאשר היה אך ככוונה שינה לשון החלום למען ינסנו אם רוח אלקים בו (וכן מבואר במדרש תנחומא [...] וכ"ה בזוה"ק [...] עיי"ש).

והנה החלום היה שעומד על היאור ולא על שפת היאור כלשון הכתוב "והנה עומד על היאור" והוא שינה הלשון "ויאמר ליוסף בחלומי הנני עומד על שפת היאור" כדי לנסותו.

אך יוסף הצדיק ידע בנבואה שחלם לו שעמד על היאור ולא על שפת היאור ואמר לפרעה לא כך ראית אלא על היאור וע"כ ידע פרעה שרוח אלקים דובר בו. וזהו פירוש המדרש שהביאו מקודם שינוי הכתובים שבחלום כתיב על היאור ובאמירתו ליוסף אמר על שפת היאור והסמיכו לזה הכתוב הה"ד עדות ביהוסף שמו שמוזה השינוי היה לו לפרעה עדות ביהוסף שמו שמוזה השינוי היה לו לפרעה עדות ביהוסף כי אין נבון וחכם כמוהו ומלך אותו על ארץ מצרים ומפרש הכתוב מה הוא העדות אשר היה לו לפרעה, שפת לו ידעתי אשמע פי' כי שמע ממנו אלו הדברים כי "שפת לא ידעתי" והיה זה לראיה ברורה לפרעה כי יוסף הוא איש אלקים ע"כ המליך אותו על ארץ מצרים.

ובאותו דרך מצאנו בבני יששכר (תשרי מאמר ב' יום הכסא, אות כד):

"עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע" (תהלים פא, ו). הנה להבין העניין, איך בעבור שנקרא יוסף בצאתו מבית האסורים, שניתוסף לו אות ה' מקדושת היום ראש השנה יום המלכות, על כן שמע שפת אשר לא ידע. ודרשת חז"ל ידוע. והנראה לי, לפרש על פי מה שכתוב בוהר, אשר פרעה היה מחליף ליוסף כמה עניינים בדברי החלום, ויוסף היה מבין שהוא חילוף [ופרעה רצה להטעותו ולא רצה שיבין, ועל כן אמר לו בהקדמה: "ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותו" (בראשית מא, טו), רצה לומר: אינך במדריגת דניאל שתדע החלום והפתרון, רק "תשמע חלום לפתור" וכו', על כן אין עליך לפתור, רק מה שתשמע ממני].

ואחת מהנה שהחליף, דכתיב: "ופרעה חולם והנה עומד על היאור", היינו שראה שהוא עומד במקום היאור. דהנה היאור מזין את ארץ מצרים, ובשנות הרעב היאור בטל ממלאכתו, ופרעה יעמוד במקומו לזון את הארץ כמה שיעמיד איש נבון וחכם וישיתהו על ארץ מצרים וחייש את ארץ מצרים בשבע שני השבע, ודבר זה לא יהיה על ידי פרעה בעצמו, רק על ידי אותו האיש אשר יבוא מכחו, כמו היאור, שהוא עושה פעולה כוללת בהשקאה, והאיש צריך לחרוש ולזרוע, ובזולת זה פעולת היאור לריק.

כן הוא בדבר הזה שראה פרעה בחלומו, "והנה עומד על היאור", היינו במקום היאור, דהיינו שהוא יעשה פעולה כוללת כמה שיפקיד איש נבון, ואותו האיש יעשה הפרטיית. ועוד נרמז בדבר החלום, עומד דייקא על היאור ולא יושב ולא הולך. אבל הרמז הוא שכל עמדתו וקיומו הוא רק על היאור, יאור הוא בחינת בינה, מבין דבר מתוך דבר. הנה הפתרון, מי שהיה מבין דבר מתוך דבר לפתור לו חלומו הוא יהיה הפקיד, ועל ידי זה יהיה לפרעה קיום ועמידה; ובאם לאו, כל ארצו יהיה לטמיון. והנה פרעה היה חכם באיצטגנינות, ולא רצה לומר זה ליוסף, ואמר לו: "הנני עומד על שפת היאור" (בראשית מא, יז). וחש פן יתבונן יוסף בעצמו שראה בחלומו שעמד על היאור, אזי הקדים לו לאמר: "אני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותו", היינו אתה אינך פותר, רק מה שתשמע, ואינך במדריגת דניאל להבין החלום בעצמו מה שלא תשמע.

אבל יוסף הבין על ידי אות ה' שניתוסף לו (מקדושת היום, כמו שכתבנו לעיל), הבין מה שלא נאמר לו, ועל כן אמר לו: "ועתה ירא פרעה איש נבון וכו' וישיתהו" וכו', דקשה, וכי ליועץ למלך נתנהו? אבל הבין דעל כרחך, מדהראו חלום כזה לפרעה, על כרחך הוא כדי שיעשה לזה איזה פעולה, ובוודאי ראה שעמד על היאור, על כן מה שאמר יוסף: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתהו" וכו' הוא שייך לפתרון.

וזה הוא פירוש הפסוק: "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים", ניתוסף לו

א.שפת לא ידעתי

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור: (מא, א)

וידבר פרעה אל יוסף בחלומי הנני עומד על שפת היאור: (מא, ז)

ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו:

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין

נבון וחכם כמוך: (מא, לח-לט)

מובא במדרש תנחומא (מקץ, ג):

אמר לו פרעה, חלום חלמתי. אמר יוסף, בלעדי אלקים יענה וגו', תלה הגדלה בבעליה. אמר הקדוש ברוך הוא, אתה לא רצית להתגדל בעצמך, חייך, שעל ידי כך תעלה לגדלה ולמלוכה. אמר פרעה, חלום חלמתי. כשבא לומר לו את החלום, בקש לבדקו והיה מהפך לו את החלום. אמר לו: והנה מן היאור עלת שבע פרות וגו' (בראשית מא, יח). אמר לו יוסף, לא כך ראית, אלא יפות מראה ובריאת בשר (בראשית מא, ב). אמר לו: הנה שבע פרות דלות ורעות (בראשית מא, ט). אמר לו: לא כך ראית, אלא רעות מראה ודקות בשר (בראשית מא, ג). אמר לו: הנה שבע שבלים מלאות וטובות (בראשית מא, כב). אמר לו: לא כך ראית, אלא בריאות וטבות (בראשית מא, ח). אמר לו: והנה שבע שבלים צנמות דקות (בראשית מא, כג). אמר לו: לא כך ראית, אלא דקות שדפות קדים (בראשית מא, ו). התחיל פרעה תמה בעצמו. אמר לו: אחרי היית כשחלמתי, שנאמר: אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת.

וכן כתוב בזוהר (מקץ קצו, א):

רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף וכו' [תרגום]: פרעה רצה לנסות את יוסף, והחליף לו את החלום, ומשום שיוסף ידע את הדרגות, הסתכל בכל דבר ודבר ואמר כך ראית, כל דבר ודבר כראוי לו. והו שכתוב: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלקים, אחרי היית בשעה ההיא שחלמתי את החלום, שם היית מצוי. ומשום כך אמר (אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פתרונו) את כל זאת, ידעת את החלום איך היה וידעת פתרונו.

עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע: (תהלים פא, ו)

מובא בסוטה (י, ב):

היינו דאמר רב חנין בר בינא א"ר שמעון חסידא יוסף שקדש ש"ש בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה דכתיב (תהלים פא, ו) עדות ביהוסף שמו יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה.

וכן כתוב בהמשך (שם לו, ב):

א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בשעה שאמר לו פרעה ליוסף (בראשית מא, מד) ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו' אמרו איצטגניני פרעה עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמשילוהו עלינו?! אמר להן גנוני מלכות [גונוי מלכות בחכמה גבורה יופי] אני רואה בו [כלומר: אני רואה בחכמתו ותוארו שאין הוא מיחוס עבדים אלא מבני מלכים, ושלא כדון נמכר לעבד] אמרו לו א"כ יאה יודע בשבעים לשון בא גבריאל ולימדו שבעים לשון לא הוה קגמר [יוסף לא הצליח ללומדם, עד ש]הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד שנאמר (תהלים פא, ו) עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים (שפת לא ידעתי אשמע).

ולמחר כל לישנא דאישתעי פרעה בהדיה אהדר ליה [יוסף, בכל שפה שדיבר פרעה עם יוסף ענהו יוסף, אבל כי] אישתעי איהו [יוסף] בלשון הקדש לא הוה קא ידע [פרעה] מאי הוה אמר א"ל [פרעה ליוסף] אגמרי [למדני לשון הקודש] אגמריה ולא גמר [לימדו] יוסף את לשון הקודש ולא למד פרעה [אמר ליה] [פרעה ליוסף] אישתבע לי דלא מגלית [שלא תגלה שאני יודע לשון הקודש] אישתבע לו.

[לאחר זמן] כי א"ל [בראשית נה, ג] אבי השביעני לאמור א"ל זיל איתשיל אשבעתך [צא והישאל על שבועתך, והישאר במצרים] אמר ליה ואתשלי נמי אדיךך [שלא גלות כי אינך יודע לשון הקודש] ואע"ג דלא ניחא ליה א"ל עלה וקבור את אביך כאשר השביעך [משמע, שאם לא היה נשבע לו לא היו מניחים לו, וזה הוא משום מה שאמר לו יוסף שיישאל אף על שבועתו].

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתי.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

אות ה' בצאתו על ארץ מצרים, על כן "שפת לא ידעתי אשמע", הבין תיבת שפת שאמר לו פרעה, **שפת יתר הוא**. והשיב לו, תיבת שפת מה ששמעתי ממך לא ידעתי, רק "עומד על היאור", וזה פתרונו: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו" וכו', וכמו שכתבנו לעיל:

ב.מחשבת יוסף

וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנזר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר אליהם מאי באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל:

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו:

ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם: (מב,א-ט)

מפרש הרמב"ן (מב,ט):

ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם עליהם וידע שנתקיימו שהרי השתחוו לו לשון רש"י ולפי דעתי שהדבר בהפך כי יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחוים לו וזכר כל החלומות אשר חלם להם וידע שלא נתקיים אחד מהם בפעם הזאת כי יודע בפתרונו כי כל אחיו ישתחוו לו בתחילה מן החלום הראשון והנה אנחנו מאלמים אלומים כי "אנחנו" ירמוז לכל אחיו אחד עשר ופעם שנית ישתחוו לו השמש והירח ואחד עשר כוכבים מן החלום השני וכיון שלא ראה בנימן עמהם **חשב זאת התחבולה** שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימן אחיו אליו **לקיים החלום הראשון תחילה**.

ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השניה כי היה אביו בא מיד בלא ספק ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם **לקיים החלום השני** ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו אבל את הכל עשה יפה בעתו **לקיים החלומות** כי ידע שיתקיימו באמת.

גם העניין השני שעשה להם בגביע לא שתהיה כוונתו לצערם אבל חשד אולי יש להם שנאה בבנימן שיקנאו אותו באהבת אביהם כקנאתם בו או שמא הרגיש בנימן שהיה ידם ביוסף ונולדה ביניהם קטטה בשנאה ועל כן לא רצה שילך עמהם בנימן אולי ישלחו בו ידם עד בדיקו אותם באהבתו ולזה נתכוונו בו רבותינו בבראשית רבה (צג,ט) אמר רבי חייא בר' אבא כל הדברים שאתה קורא שדיבר יהודה בפני אחיו עד שאתה מגיע ולא יכול יוסף להתאפק היה בו פיוס ליוסף פיוס לאחיו פיוס לבנימן פיוס ליוסף ראה היאך נתן נפשו על בניה של רחל וכו' וכן אני אומר שכל הענינים האלה היו ביוסף מחמתו בפתרון החלומות כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול **במצרים איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו** כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון אבל היה רואה כי השתחויית אחיו לו וגם אביו וכל זרעו אתו אי אפשר להיות בארצם והיה מקוה להיותו שם במצרים בראותו הצלחתו הגדולה שם וכל שכן אחרי ששמע חלום פרעה שנתברר לו כי יבאו כלם שמה **ויתקיימו כל חלומותיו:**

הבעל העקידה בספרו עקידת יצחק חולק עליו, כמו שכותב (שער תשעה ועשרים, מתוך כמה שאלות ששואל שם):

[שאלה] ? והוא מה שראוי לחבר אל זה הספור והוא למה לא הודיע יוסף לאביו את כל כבודו שם כי יש לאל ידו להניחו מרגו ומעצבו וכל שכן בשנות הרעב להציל ממות נפשו ולחיותו.

ותמהני ממה שכתב הרמב"ן ז"ל שעשה כדי שיתקיימו חלומותיו כי מה תועלת לו בשיתקיימו ואף כי יהיה תועלת לא היה לו לחטוא כנגד אביו. **אבל היה לחשוך עצמו מחטוא לו** והחלומות העושה יגש פתרונו גם שתראה סכלות עצומה שישתדל האדם לקיים חלומותיו שהרי הם הדברים אשר יעשו שלא מדעת הבעלים:

יא. מה טעם הזוכר שנולדו שני בני יוסף בטרם תבוא שנת הרעב. ועוד כי לא נזכר במקומו והיה לו לסמכו לאומרו "ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע כו"

יב. כי בא ספור התחלת הרעב ברוב דברים **כפולים ומכופלים** יספיק בשיאמר ותכלינה שבע שני השבע אשר היה בארץ מצרים ותחילנה שבע שני הרעב לבא כאשר אמר יוסף ויהי רעב בכל הארצות כו', וכל הארץ באו וכו', וירא יעקב וכו'. ולמה הזכיר ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה כו', וחזר אחר כך והרעב היה על כל פני הארץ, ואחר כך פעם אחרת ויחוק הרעב בארץ מצרים נראה שהכל מותר גדול.

יג. איכה היתה כל ארץ מצרים לשמה רגע אחד ולא נודע השבע ביניהם בשנות הרעב. וגם כי הכתוב אומר דבר והפכו במקום אחד נאמר ובכל ארץ מצרים היה לחם וסמיק ליה ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם. ומהו זה שאמר להם פרעה לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו כי באמת היה לו לומר לכו אל יוסף ושברו ממנו אוכל. [...]

ומתוך בהמשך:

וזאת הייתה נסיבה למה שנמשך אח"כ מהתנכרותו לאחיו כי לא נתפרסם שמה רק

מזה השם. ויוסף בן שלשים שנה וכו'. אחר שספר איך יצא יוסף מבית האסורים ואשר היה גדול מאוד בעיני פרעה ובעיני כל מצרים אמר תחלה מה ששם מגמת פני הספור להציל אותו מן האשם על בלי הגיד לאביו את כל הנמצאות אותו עד שנמשכו הדברים מאיליהו והוא אומר כי בן שלשים שנה היה בעמדו לפני פרעה ומהידוע שכל השלשה עשר שנים לא לכבוד היה לו להודיע שהוא עבד ביד אדונים קשה שלא יתנהו לפדיון בכל ממון שבעולם, מוסף על מה שיהיה הגלוי למסה ומריבה בין אביו ואחיו וגם עתה עדיין לא נתכשר הזמן כי כל כבודו היה תלוי ועומד בעיניהם עד עת בא דברו בעיני הרעב, כי הוא היה החידוש להם כמו שיבוא ולזה לא ראה לערער על עצמו שום דבר **עד שיתחזק בממשלתו** וגם כי היה לו עצה נכונה להמתין למה שיעשה מפאת עצמו כי ראה כי קרוב יומם לבא לפניו מפני זלעפות רעב ושם לבו להתעסק במלאכתו ולשמור משמרתו הוא כמו שאמר ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבור בכל ארץ מצרים ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים ויקבץ וכו'.

ויצבור יוסף וכו'. כלומר ועדיין בכל זה לא היה לו פנאי ולא שעת הכשר להזכיר ולהפקיד בבית אביו עד שיתאמת דברו בבוא הרעב. והוא ג"כ מה שאמר וליוסף יולד שני בנים בטרם תבוא וכו'. ירצה כי לפי שילדה אותם עד עת בוא דבר הרעב קרא שם הבכור מנשה שיורה על שהשכיחו השם מכל עמלו וגם כי עדין לא הגיע שעה שיוכור ויפקד בבית אביו והוא אומר כי נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אבי ולהיות זה העניין צד עון אצלו אמר בן השני כי הפרני אלוקים בארץ עניי.

ותכלינה שבע וכו'. ירצה וכן נמשך הזמן עד שכלו שבע שני השבע ותחילנה שבע שני הרעב לבא כאשר אמר יוסף כי הוא היה העניין המקווה להם **לאמת דבריו** ומעתה יזכיר איך נמשכו הדברים על צד היותר נאות שאפשר. וזה כי לא יתכן בא אחיו אצלו עכ"פ כי אם בהיותו הוא לבדו המשביר אל כל עם הארץ. וזה לא יהיה רק כשתכלנה כל אוצרות ארץ מצרים ולא יהיה מוצא הלחם רק מתחת ידו ואמר שהיה זה בזמן קצר מאוד על זה האופן. ויהי רעב בכל הארצות ובכל ארץ מצרים היה לחם ותרעב כל ארץ מצרים וכו'. אמר כי בתחילת הרעב היה רעב בכל הארצות הקרובות למצרים ובכל ארץ מצרים היה לחם מאשר אצרו עם הארץ בשני השבע. אמנם כשהוציאוהו מכל הארצות אשר סביבותיהם מיד ותרעב כל ארץ מצרים וכו'. כלומר **שהרגישו עקת רעבון ממשמשת** ובא עליהם מרוב השיירות שהיו **מוציאות הלחם** מכל עיר ועיר עד שצעק העם אל פרעה ללחם כלומר לתקון הלחם כי יצעקו אליו שיצוה להוציא כרוז בכל המלכות **שלא יוציאו הלחם מארצם** כמו שהוא מנהג המדינות תקראן אותם כאלה. ופרעה היה דוחה אותם באומרו לכו אל יוסף אשר יאמר לכם בזה העניין אותו תעשו, כי הוא אפוטרופא שלי ועל פיו ישק כל עמי. ויוסף לא עשה בזה כלום, שהיה מכוין לתת מקום למהר זמן בו יבוא הכל אל תחת ידו. ולזה נאמר והרעב היה על כל פני הארץ, ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבור למצרים ויחוק הרעב בארץ מצרים. ונתחכם בזה מאוד כי היה סיבה שהם מעצמם הפקיעו השערים ומכרו ביקר גדול עד שמכאן ואילך כאשר ישבור להם לשער ההוא ועוד לא היה להם עליו פתחון פה אבל יקבלו בסבר פנים. ומעתה כל הארצות באו מצרימה לשבור אל יוסף כי חוק הרעב בארץ.

כמה מפרשים הסבירו שכל מטרת יוסף היה **כדי שיעשו תשובה**, כמו שכתוב **באדרת אליהו** (בן איש חי):

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו. לכאורה י"ל והא כבר אמר בפסוק הקודם וירא יוסף את אחיו ויכירם וגו' ולמה חזר וכפל הדברים פה והיה אפשר לכתוב בפסוק הקודם וירא יוסף את אחיו ויכירם והם לא הכירוהו ויתנכר אליהם וגו'. ויובן בס"ד ע"ד מ"ש רז"ל ע"פ ויאמר את אחי אנכי מבקש ר"ל שאנכי מבקש **האחיה שלהם** והשיב לו האיש נסעו מזה פירש רש"י ז"ל הסיעו עצמם מן האחוה וכו' ע"ש. והנה כאן היה אפשר לשלל אנושי לחשוב שעל כן דבר אתם קשות וציערם והעליל עליהם כמרגלים את הארץ הוא שנטר להם איבה וכמדתם וכפרי מעלליהם השיב להם וכמו שהם בנפלו בידם נסעו עצמם מן האחוה ועשו בו משפטי נקמות ומכרו אותו ולא הכירו באחוה שלהם כי אחיהם בשרם הוא לכן גם הוא לא הכיר האחוה עתה והתנהג עמהם כאיש זר וציערם בזה.

והנה לזה באה תורתנו הקדושה להסיר תועה מלב שוגה ומפתי שאל תחשוב שיוסף עתה הסיע עצמו מן האחוה כאשר נסעו הם מקודם אלא **ויכר יוסף את אחיו** ר"ל **הכיר באחוה שלהם** והגם שהם לא הכירוהו מקודם בנפלו בידם וזהו ויכר יוסף את אחיו ואפי' **שהם לא הכירוהו מקודם** וכל מה שעשה עמהם אינו כי אם **לטובתם כדי להקל עליהם מעט מאשמת חטאתם:**

ובזה אתי שפיר בס"ד דקדוק ויתנכר אליהם דלכאורה תיבת אליהם שפת יתר והיה די לומר ויתנכר וידבר אתם קשות וגו' ואמנם בזה אתי שפיר כי הוא לא עשה ככה כי אם לטובתם ולא בשביל להעלות חמה ולנקום נקם וז"ש ויתנכר אליהם בשבילם **לטובתם ולהנאתם ולא בשביל לנקום נקמתו** ולכן וידבר אתם קשות:

וכן כותב הרלב"ג (מא,מו):

והנה השתדל יוסף להעליל אחיו בנימן **לבחון** איך היה מנהג אחיו עמו ר"ל אם הם שונאים אותו ועוובוהו וילכו או אם יאהבוהו וישתדלו בהצלחה כפי היכולת ולזה תמצא שכאשר נתברר לו שאחיו הם נוהגים עם בנימן כמנהג האחים או גלה להם שהוא יוסף והשתדל שיבואו אליו וכלכלם כדי שלא ירשו:

שפת שלום !